

Prikaz sanitetske službe 105. brigade Hrvatske vojske

Dubravko Habek, Božo Kelava
i Vladimir Ferenčak

Stručni rad
UDK 355.72
Prispjelo: 10. ožujka 1993.

Opća bolnica Bjelovar

Autori prikazuju organizaciju i rad sanitetske službe 105. brigade Hrvatske vojske na bojištima gdje je brigada djelovala.

Dolaskom na bojišta, bataljunske i brigadna sanitetska stanica preuzimaju i pružaju kompletnu zdravstvenu zaštitu, tj. kompletnu primarnu zdravstvenu zaštitu i stomatološku zaštitu.

Pregledno su klasificirane vrste bolesti, raspodjela po mjesecima, kao i učestalost.

Dan je i prikaz strukture bolesnika i ranjenika, tj. prikaz prema postrojbama, kao i civilnom stanovništvu.

Svim pripadnicima 105. brigade dolaskom na bojište određena je krvna grupa i Rh faktor i svi su procijepljeni protiv tetanusa.

Dana su četiri prikaza slučaja anafilaktičnoga šoka s uspješnim tretmanom.

Ključne riječi: rat, ratna doktrina, organizacija rada, bolesnici, ranjenici

ORGANIZACIJA I RAD SANITETA 105. BRIGADE HRVATSKE VOJSKE

Zadatak je rada prikazati djelovanje i aktivnosti saniteta 105. brigade HV, napose prilikom organizacije zdravstvene službe na područjima gdje je brigada djelovala.

Sanitetska služba 105. brigade HV ustrojavana se prema načelima i doktrini, a po načelima ešalonskoga zbrinjavanja ranjenika i bolesnika, koje je propisalo Ministarstvo zdravstva i Glavni stožer saniteta Republike Hrvatske.

U bataljunskim stanicama nalazili su se liječnik, medicinski tehničar, bolničari i vozač, a koji su pružali neodgodivu prvu medicinsku pomoć i po potrebi evakuirali dalje u brigadnu sanitetsku stanicu, gdje su uvijek bila dva liječnika, tehničara, nekoliko bolničara i vozača.

Takav ustrojeni sanitet funkcionirao je za vrijeme djelovanja 105. brigade na istočnoslavonskom bojištu (»bosutski front«).

Odlaskom brigade na posavsko ratište, zbog jakih borbi i nemogućnosti organizacije saniteta prema ešalonskome tipu zbrinjavanja, bili smo prinuđeni oformiti sanitetsku stanicu pri Taktičkoj grupi brigade, pri kojoj je bio i stacionar sa 12 kreveta.

Sanitetske stanice su dolaskom na istočnoslavonsko ratište preuzele i kompletnu zdravstvenu skrb nad stanovništvom toga dijela Slavonije, napose nakon potpisivanja primirja i vraćanja stanovništva u domove.

Tako smo funkcionirali do ponovnog djelovanja civilnog saniteta, s kojim smo kasnije tijesno surađivali u zbrinjavanju ozlijeđenih i oboljelih.

Brigada je u svome sastavu imala sanitetski vod u kojem su bili: načelnik saniteta brigade, zapovjednik voda, liječnici (mahom mladi stručnjaci), medicinski tehničari, bolničari i iskusni vozači, uglavnom svi radnici Medicinskog centra Bjelovar.

Važno je spomenuti da je tijekom djelovanja saniteta brigade pružana stomatološka zaštita vojsci i civilnom pučanstvu.

U sastavu voda bio je i sanitarni inženjer (sanitarni inspektor), kojemu je uz načelnika saniteta povjerena dužnost održavanja i kontroliranja higijensko-epidemiološke situacije na bojišnici i naseljenim mjestima, gdje je brigada djelovala i boravila.

Brigadna sanitetska stanica (BSnSt) u svom je sastavu imala i brigadni stacionar u kojemu su stacionirani teže oboljeli i ranjeni do evakuacije ili potpunoga izlječenja.

Dolaskom na istočnoslavonsko ratište, svim pripadnicima brigada određena je krvna grupa i Rh-faktor i svi pripadnici su procijepljeni protiv tetanusa.

Higijensko-epidemiološka situacija bila je zadovoljavajuća, uglavnom bez većih epidemija zaraznih bolesti, osim skabiesa u ljetnim mjesecima.

Obavljan je kompletni epidemiološki izvid terena, uzeti su uzorci vode plitkih kopanih bunara i učinjena je dezinfekcija.

Redovito je kontrolirana hrana i namirnice u kuhi-

njama brigade, bez ijedne zabilježene epidemije ili alimentarne toksoinfekcije s vehikulumom iz kuhinja. U svim stanicama nalazila se priručna apoteka poljskoga tipa, dobro opskrbljena svim vrstama lijekova i zavojnoga materijala, uglavnom iz donacija opskrbljenih iz skladišta operativnih zona.

Pružana je kompletna zdravstvena zaštita kroničara, male djece, školske djece i mladeži, trudnica i novorođenčadi patronažnom službom.

Zdravstvena zaštita pružana je i svim postrojbama koje su se nalazile na našem području djelovanja.

REZULTATI

Obrađeni su podaci dobiveni iz protokola bolesnika brigadne sanitetske stanice iz Privlake, bataljunske sanitetske stanice iz Komletinaca, te sanitetske stanice TG – 105. brigade, koja je djelovala na posavskome ratištu.

Ukupno je u vremenu od 18. studenog 1991. do 22. rujna 1992. godine u tim stanicama pregledano 4220 oboljelih ili ozlijeđenih osoba.

Po strukturi, kao što je vidljivo iz tablice 1, 2779 pacijenata (65,85%) su pripadnici Hrvatske vojske, 28 (0,66%) pripadnici HVO-a, a zarobljenika je 7 ili 0,16%.

TABLICA 1.
Struktura bolesnika/ranjenika
TABLE 1.
Structure of patients/wounded

Pripadnost	n	%
HV	2779	65,85
HVO	28	0,66
zarobljenici	7	0,16
civili	1406	33,31
UKUPNO	4220	100,00

Civilnom stanovništvu je pružena zdravstvena zaštita u 1406 slučajeva ili 33,31%.

U tablici 2. prikazana je klasifikacija bolesti po skupinama.

Najviše bolesnika, čak 1148, imalo je respiratorne bolesti (27,20%).

Ozljeda je bilo u 615 slučajeva (14,57%), najčešće tipa raznih lacerantnih rana, uganuća zglobova, nešto fraktura i luksacija.

Ranjavanja je bilo u 3,72% ili 157 slučajeva.

Bolesti lokomotornog aparata je bilo u 488 slučajeva (11,56%), gastrointestinalnih bolesti u 412 (9,53%) i to najčešće kao hipersekretornoga sindroma, ulkusne bolesti, neinfektivnoga gastroenterokolitisa.

Urogenitalnih bolesti u obliku uroinfekcija, orchitisa, prostatitisa evidentirano je u 123 ili 2,91% slučajeva.

U 398 (9,43%) slučajeva zabilježene su dermatološke bolesti, najčešće u obliku kontaktnih alergičnih dermatitisa, dermatomikoza, a po ljeti ujed insekata s pruridermatitisom.

TABLICA 2.
Klasifikacija bolesti
TABLE 2.
Classification of diseases

Grupa bolesti	n	%
infektološke	90	2,13
neuropsihijatrijske	284	6,72
kardiovaskularne	245	5,80
respiratorne	1148	27,20
gastrointestinalne	402	9,52
urogenitalne	123	2,91
dermatovenerološke	398	9,43
lokomotorne	488	11,56
ozljede	615	14,57
ranjavanja	157	3,72
oftamološke	93	2,20
ORL bolesti	94	2,22
stomatološke	72	1,70
ginekološke	11	0,26
UKUPNO	4220	100,00

Neuropsihijatrijske bolesti u obliku neurotskih reakcija, kriznih stanja, konverzivno-anksioznih reakcija, a samo u nekoliko slučajeva PTSD sindroma, zabilježene su u 284 (6,72%) slučajeva.

Zbog kardiovaskularnih bolesti pomoć je potražilo 245 pacijenata (5,80%), mahom kroničara i starije populacije, uglavnom civila.

Zaraznih bolesti evidentirano je i prijavljeno u 90 slučajeva (2,13%).

Gotovo 50% zaraznih bolesti (45 slučajeva) otpada na scabies u proljetno-ljetnom razdoblju.

Nekoliko puta dijagnosticirana je varicella, parotitis u dva navrata, te helmintijaza.

Oftamološke bolesti liječene su u 93 (2,20%) slučajeva, uglavnom upalne bolesti oka, kao i ORL kažuistika u 94 bolesnika ili 2,22%.

U grafikonu 1. prikazana je raspodjela pojave bolesti po mjesecima.

Vidljiv je nagli porast respiratornih oboljenja u veljači i ožujku 1992. godine, u obliku respiratorne epidemije.

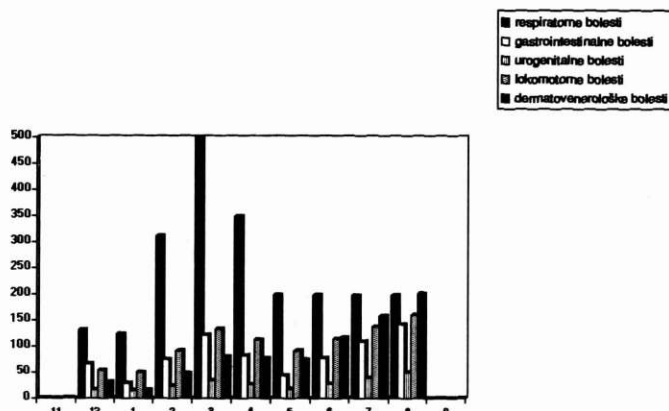
Međutim nije dijagnosticirano više od 10-ak slučajeva gripe.

Isto tako, evidentan je i porast dermatoloških bolesti u ljetnim mjesecima, uglavnom intertriginoznih dermatitisa, mikoza i ujeda insekata.

U grafikonu 2. evidentan je porast ozljeda tijekom veljače – ožujka, kao posljedica povratka stanovništva,

GRAFIKON 1.
Raspodjela bolesti po mjesecima
GRAPH 1.
Distribution by months

Grafikon 1. Distribucija bolesti po mjesecima

potpisanoga primirja u tom dijelu godine i veće aktivnosti stanovništva i vojske prilikom obrade zemljišta.

Isto tako, mnoge ozljede i ranjavanja zabilježeni su upravo u ljetnim mjesecima i to napose na posavskome bojištu.

Od zanimljive kazuistike, vrijedno je prikazati uspješno tretirane slučajeve anafilaktičkoga šoka, odnosno vrlo burne reakcije preosjetljivosti tipa I s karakterističnom kliničkom slikom.

U jednom slučaju imali smo anafilaktični šok na abuzus Plivadona u 60-godišnje žene, 10 minuta nakon uzimanja lijeka.

Razvila se klasična slika šoka s jakim refraktarnim bronhospazmom, arestom disanja, gubitkom svijesti, generaliziranom urtikarijom.

Urgentnom terapijom uspjeli smo kupirati bronhospazam i riješiti urtikariju.

Gubitak svijesti nije trajao duže od 1 minute, bolesnica se dobro oporavila i poslije je u nekoliko navrata kontrolirana bez ispada vitalnih funkcija.

U dva slučaja imali smo ubod stršljena (VESPA CRABRO) u jezik s momentalnim gubitkom svijesti u jednoga bolesnika tako da smo morali pristupiti endotrahealnoj intubaciji i reanimaciji.

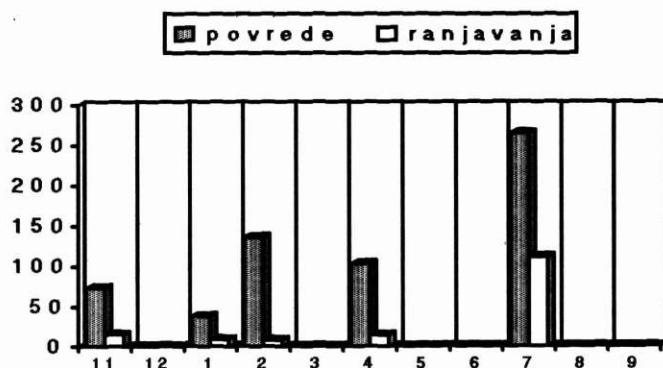
U drugoga pacijenta razvijala se brza slika angioneurotičnoga Quinckeova edema i stanja šoka, bez tlaka i pulsa na periferiji.

Oba bolesnika uspješno su izliječena i nakon oporavka vraćena u postrojbu.

Najzanimljiviji od svih kazusa, koji bi možda bio i za kliničko razmatranje, jest anafilaktoidna reakcija na ujed guštera?

Naime, po iskazu bolesnika, a u što smo se i sami uvjerali, vojnika je ugrizla gušterica zelenkastosivkaste

GRAFIKON 2.
Raspodjela – učestalost ranjavanja i ozljeđivanja
GRAPH 2.
Distribution – frequency of wounding and injuries

boje za medijalni dio nadlaktice i tako ostala »zakačena« zubima za kožu.

Bolesnik je drvenim predmetom usmrtio guštericu i s guštericom koja je »visila« sa nadlaktice došao u pratnji prijatelja u SnSt i kolabirao.

Okolo mjesta ujeda bila je vidljiva jaka histaminska reakcija i edem, te dvije male rupice iz kojih je krvarilo (nakon skidanja gušterice).

Izmjeren je tlak koji je iznosio 80 sistolički, dijastolički je bio nemjerljiv, puls je ispočetka bio filiforman, tahikardan, aritmičan, a potom nestaje.

Na licu se pojavljuju trismus, tj. grčeviti pokreti mimičnog mišićja.

Odmah se pristupilo kanulaciji dvije vene, ordinirali smo 1000 Ringer laktata i Haemacela 500 ml, Adrenalin 0,5 mg iv. polako, a 0,5 mg im, Lemod Solu u dozi od 0,5 g. iv, te Synopen 20 mg im.

Bolesnik dolazi k svijesti, oteknuće vjeda i lica nestaje, kao i urtikarija po tijelu.

Ponovila se još 125 mg Lemod-Solu.

RR je stabiliziran na 110/80, c.p. 96/min, na plućima je bilo nešto spazma bazalno, te sa ordinirao Aminophylin 350 mg iv.

Rana se isprala vodikovim superoksidom, te obložila Hibitanom.

Ordinirao se HIG u dozi od 250 IJ, te Ana-Te/0,5 ml sc, te Amoksiklav (Augmentin) 3x1 o g.

Bolesnik je nakon tretmana uredne svijesti i dobroga općega stanja.

Kasnije se ordinirao još 1,5 l Glucosae i Ringera, te Lasix u dozi od 60 mg.

Dijureza je bila zadovoljavajuća, a drugi dan bolesnik se vratio u postrojbu.

Rana poslije nije imala znakove inflamacije.

Zanimljivo je da je pacijent imao slušne i vidne halucinacije uz trismuse ličnog mišićja, a što nam je priopćio nakon terapije.

Željeli smo obraditi ove slučajeve zbog zanimljivih kliničkih očitovanja i uspješnog liječenja u minimalnim uvjetima i od strane mladih, u tim slučajevima, nedostatno iskusnih liječnika.

ZAKLJUČAK

U ovom radu željeli smo prikazati model funkcioniranja sanitetskih stanica jedne brigade Hrvatske vojske, koje su kao takve funkcionirale i djelovale gotovo godinu dana.

Kao i u svim doktrinama i postulatima ratne medicine briga za što brži i bolji oporavak ranjenika, mahom mladih ljudi, bila nam je crta vodilja u našem radu, gdje

prilikom prijema, obrade i evakuacije nismo zabilježili niti jedan smrtni slučaj.

Sva mrtvozorstva poginulih obavio je liječnik jedne od sanitetskih stanica u onih ranjenika koji su momentalno poginuli na bojišnici.

Pružana je pomoć kompletnom civilnom stanovništvu, od male djece, novorođenčadi, do trudnica i kroničara.

Vođena je kompletna medicinska dokumentacija, protokoli bolesnika, protokoli op. zahvata, kao i prijava zaraznih bolesti, te evidencija higijensko-epidemioloških izvida.

LITERATURA

1. Protokoli bolesnika sanitetskih stanica 105. brigade Hrvatske vojske.

Abstract

PRESENTATION OF WORK OF THE MEDICAL-CORPS STATION OF THE 105th BRIGADE OF CROATIAN ARMY

Dubravko Habek, Božo Kelava
and Vladimir Ferenčak
Bjelovar Medical Center

A group of authors describe organization and work of the medical-corps station of the 105th Brigade of Croatian Army on the battlegrounds where the Brigade operated.

On the arrival at the battleground the battalion and brigade medical-corps stations take over and offer complete medical protection to the population on the spot, that is, complete primary medical and stomatological protection.

Types of diseases, distribution throughout months and their frequency are classified and well laid out. An account was given of the structure of the patients and wounded, that is a survey according to units and civilians.

On the arrival to the battleground all members of the 105th Brigade underwent blood typing and determining of Rh factor, and all of them were preventively vaccinated against tetanus.

Four cases of anaphylactic shock and their successful treatment are described and analyzed by the stated group of authors, too.

Key words: war, war doctrine, organization of work, patients, wounded